

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 20. februar 2009
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2008-792-0760
Dok.: RAJ40821

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 254 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 8. december 2008. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen (SF).

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 254 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Vil ministeren oplyse, hvorledes ministeren vurderer konsekvenserne for de danske regler af Menneskerettighedsdomstolens dom over Storbritannien i en sag om det britiske Dna-profilregister? Der henvises til Ritzaus telegram af den 5. december 2008: ”Dansk dna-register krænker borgere”.

Svar:

1. Den dom, som er nævnt i spørgsmålet, er afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol den 4. december 2008 i sagen S. og Marper mod Storbritannien (storkammerafgørelse). Menneskerettighedsdomstolen fastslår i dommen, at Storbritannien har krænket artikel 8 om ret til respekt for privatlivet og familielivet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK). Denne bestemmelse i EMRK har følgende ordlyd:

”Stk. 1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.”

Krænkelsen af EMRK artikel 8 består i, at fingeraftryk, dna-profiler og celleprøver udtaget i forbindelse med mistanke om et strafbart forhold i Storbritannien kan opbevares uafhængigt af lovovertrædelsens karakter eller alvor og uafhængigt af den sigtedes alder, at opbevaringen er tidsubegrænset, og at der alene er begrænsede muligheder for at få fjernet eller destrueret materialet efter en eventuel frifindelse eller påtaleopgivelse.

Baggrunden for dommen er, at S. som 11-årig var blevet tiltalt for røveriforsøg, men efterfølgende frifundet, mens Marper var blevet tiltalt for chikane mod sin partner, men påtalen opgivet, da parterne havde fundet sammen igen. I forbindelse med begges anholdelser var deres fingeraftryk blevet optaget og celleprøver udtaget. S. og Marper klagede til Menneskerettighedsdomstolen over, at de britiske myndigheder havde opbevaret deres fingeraftryk, dna-profiler og celleprøver efter henholdsvis frifindelsen og påtaleopgivelsen.

Domstolen finder, at opbevaring af celleprøver, dna-profiler og fingeraftryk udgør et indgreb i retten til respekt for privatlivet i EMRK's artikel 8's forstand. I den forbindelse fremhæver Domstolen bl.a., at celleprøver indeholder følsomme oplysninger om den pågældende persons helbred, og at celleprøver indeholder en unik genetisk kode, der er af stor betydning for såvel det pågældende individ som hans eller hendes pårørende (præmis 72). Domstolen fremhæver også, at dna-profiler, der indeholder en mere begrænset mængde af personlige oplysninger i kodet form, som er udtrukket fra celleprøven, er et egnet middel til at identificere genetiske forhold mellem individer (præmis 75). Domstolen finder, at også opbevaring af fingeraftryk vedrørende et identificeret eller identificerbart individ udgør et indgreb i retten til respekt for privatlivet (præmis 85-86).

Efter Domstolens opfattelse forfølger opbevaring af dna-profiler og fingeraftryk det legitime formål at opklare og derved forebygge kriminalitet, jf. artikel 8, stk. 2 (præmis 100). Domstolen finder imidlertid, at den opbevaring af celleprøver, dna-profiler og fingeraftryk, der finder sted i Storbritannien, ikke er nødvendig i et demokratisk samfund, jf. artikel 8, stk. 2.

Domstolen bemærker i den forbindelse, at beskyttelsen af personfølsomme oplysninger er af afgørende betydning for en persons ret til respekt for sit privatliv og familie, jf. EMRK artikel 8. National ret skal forebygge enhver brug af personfølsomme oplysninger, som vil stride mod denne bestemmelse, og der er særlig behov for beskyttelse af oplysninger, der anvendes til politimæssige formål. National ret skal sikre, at sådanne oplysninger er relevante og ikke for vidtgående i forhold til de formål, som ligger til grund for deres opbevaring, og opbevaringen skal ske på en sådan måde, at der ikke kan ske identifikation af den registrerede længere end nødvendigt (præmis 103).

Spørgsmålet i den konkrete sag vedrørende Storbritannien er ikke, om opbevaring af fingeraftryk, celleprøver og dna-profiler generelt kan anses som berettiget efter EMRK, men derimod om opbevaring af sådanne oplysninger fra sigtede, men ikke-dømte personer er berettiget efter EMRK artikel 8, stk. 2 (præmis 106). Domstolen anfører, at kerneprincipperne for databeskyttelse kræver, at opbevaringen er proportional med formålet, og at opbevaringen er tidsbegrænset (præmis 107).

Domstolen gennemgår praksis i de øvrige Europarådsmedlemsstater og anfører, at de fleste stater kun tillader udtagelse af celleprøver, hvis den

pågældende person er mistænkt for at have begået en forbrydelse af en vis grovhed, og at celleprøver og dna-profiler i flertallet af staterne skal fjernes eller slettes enten straks efter frifindelse eller påtaleopgivelse eller inden for en bestemt tidsfrist (præmis 108).

Domstolen fremhæver også, at offentlige myndigheders blotte opbevaring og lagring af personfølsomme oplysninger må anses for at have direkte indvirkning på det pågældende individs interesse i beskyttelsen af privatlivet, uanset om oplysningerne efterfølgende bliver anvendt, f.eks. hvis et ”match” i en database ved en senere lejlighed vil inddrage den registrerede i efterforskningen af en lovovertrædelse (præmis 121).

Menneskerettighedsdomstolen udtrykker endvidere særlig bekymring for risikoen for ”stigmatisering”, idet personer, der som klagerne ikke er dømt for nogen lovovertrædelse, og som har ret til at blive anset som uskyldige, indtil andet er bevist, bliver behandlet på samme måde som dømte personer. Domstolen bemærker i den forbindelse, at enhver persons ret i henhold til konventionen til at blive anset som uskyldig, indtil andet er bevist, omfatter den generelle regel, at ingen mistanke angående en anklagets uskyld må udtrykkes efter hans eller hendes frifindelse. Opbevaring af klagernes personfølsomme oplysninger er ikke det samme som at give udtryk for mistanke, men klagernes opfattelse af, at de ikke bliver behandlet som uskyldige, bliver forstærket af det faktum, at deres oplysninger bliver opbevaret tidsbegrænset på samme måde som oplysninger fra domfældte personer, mens oplysninger om personer, der aldrig har været mistænkt for en lovovertrædelse, bliver krævet destrueret (præmis 122).

Særligt i forhold til Storbritanniens udtagelse og opbevaring af celleprøver, dna-profiler og fingeraftryk lægger Domstolen vægt på, at det pågældende materiale kan opbevares uafhængigt af lovovertrædelsens karakter eller alvor og uafhængigt af den sigtedes alder, at opbevaringen er tidsbegrænset, og at der kun er begrænsede muligheder for en frifundet for at få oplysningerne slettet (præmis 119).

Menneskerettighedsdomstolen konkluderer, at Storbritanniens altomfattende og ikke-diskriminerende opbevaring af fingeraftryk, celleprøver og dna-profiler fra sigtede, men ikke dømte personer, ikke rammer en rimelig balance mellem de modstående offentlige og private hensyn, og at der foreligger en krænkelse af EMRK artikel 8 (præmis 125).

2. Det følger af EMRK, at en dom alene har virkning over for den stat, der er blevet dømt, i dette tilfælde Storbritannien. Domstolen er imidlertid kommet med en række generelle, mere principielle betragtninger med hensyn til opbevaring af fingeraftryk, dna-profiler og celleprøver, som kan vurderes i forhold til de tilsvarende danske regler.

Opbevaring af *dna-profiler* er reguleret i lov nr. 434 af 31. maj 2000 om Det Centrale Dna-profil-register med senere ændringer. Efter lovens § 2, stk. 2, nr. 1, må der i registrets persondel optages dna-profiler af personer, som er eller har været sigtet for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, eller for overtrædelse af straffelovens § 235, stk. 2 (besiddelse af børnepornografisk materiale), hvis dna-analysen er udført i den pågældende sag på grundlag af biologisk materiale udtaget efter reglerne i retsplejelovens kapitel 72.

Oplysningerne i persondelen skal efter lovens § 3, stk. 1, straks slettes, når (1) sigtelse er opgivet som grundløs, (2) den registrerede person er fyldt 80 år, (3) oplysningerne er tilvejebragt på grundlag af et legemsindgreb, som retten nægter at godkende, (4) oplysningerne er tilvejebragt på grundlag af et legemsindgreb, som retten eller politiet selv efterfølgende finder uhjemlet, eller (5) andre særlige grunde undtagelsesvis taler herfor. Efter § 3, stk. 2, skal oplysninger om en registreret person slettes senest 2 år efter den pågældendes død.

Spørgsmålet om udtagelse af bl.a. *celleprøver* er reguleret af retsplejelovens § 792 a, stk. 2, hvorefter legemsundersøgelse af en sigtet kun må foretages, hvis der er begrundet mistanke om, at den pågældende har gjort sig skyldig i en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, eller i en overtrædelse af enkelte andre nærmere angivne bestemmelser i straffeloven, og indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen.

Udtagelse af spyt- eller blodprøve med henblik på senere identifikation kan endvidere foretages, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, eller for en overtrædelse af straffelovens § 235, stk. 2, jf. retsplejelovens § 792 b, stk. 1.

Dna-profil-registerloven regulerer alene adgangen til opbevaring af oplysninger om de uddragne dna-talprofiler, men ikke opbevaringen af selve det udtagne biologiske materiale. Opbevaring af celleprøver reguleres

alene af retsplejelovens § 792 f, stk. 2, hvorefter politiet ikke må opbevare materiale mv., der er tilvejebragt ved legemsindgreb, som vedrører personer, der ikke har været sigtet. Modsætningsvis gælder der ikke særlige begrænsninger for opbevaring af celleprøver fra personer, der er eller har været sigtet.

Optagelse af *fingeraftryk* er reguleret af retsplejelovens § 792 a, stk. 1, hvorefter legemsbesigtigelse af en sigtet kun må foretages, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen. Optagelse af fingeraftryk med henblik på senere identifikation kan foretages, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, eller for en overtrædelse af straffelovens § 235, stk. 2, jf. retsplejelovens § 792 b, stk. 1.

Opbevaring af fingeraftryk er ligesom opbevaring af celleprøver alene reguleret af retsplejelovens § 792 f, stk. 2, og der gælder således ingen særlige begrænsninger for opbevaring af fingeraftryk fra personer, der er eller har været sigtet. Rigspolitiet har dog oplyst, at der – på baggrund af Justitsministeriets ikke-offentliggjorte forskrifter for rigspolitichefens centrale fingeraftryksregister af 28. maj 1986 – har udviklet sig en administrativ praksis, hvorefter fingeraftryk slettes, når den registrerede er fyldt 80 år, eller senest 2 år efter den pågældendes død, medmindre det efter en konkret vurdering undtagelsesvis skønnes nødvendigt at opretholde registreringen.

3. Når det gælder opbevaring af dna-profiler, er de danske regler ikke så vidtgående som reglerne i Storbritannien, da det efter de danske regler som anført i pkt. 2 ovenfor kræves, at der er begået en lovovertrædelse af en vis grovhed, og da det alene er sigtede personer over 15 år (personer under den kriminelle lavalder på 15 år kan ikke sigtes), hvis dna-profil kan optages i registret. Heroverfor står imidlertid, at de danske regler indebærer, at der i almindelighed først skal ske sletning af dna-profilen, når den registrerede fylder 80 år, hvilket i praksis kan indebære, at en dna-profil af en sigtet, men senere frifunden person – eller en person mod hvem påtalen er opgivet – opbevares lang tid efter frifindelsen eller påtaleopgivelsen. Hertil kommer, at de danske regler indebærer, at en udtagen dna-profil kan opbevares uafhængigt af, om der er tale om en profil, der stammer fra en dømt person eller en sigtet, men senere frifunden person (eller hvor påtalen er opgivet).

Både for så vidt angår celleprøver og fingeraftryk gælder tilsvarende, at disse alene kan udtages/optages og dermed efterfølgende opbevares, hvis der er tale om en lovovertrædelse af en vis grovhed, og at den pågældende skal have været mistænkt/sigtet. Der gælder derimod ingen regler, der regulerer, hvornår celleprøver skal destrueres, og de kan i princippet opbevares på ubestemt tid og uanset en frifindelse eller påtaleopgivelse.. Efter den administrative praksis, der er udviklet på baggrund af nogle ikke offentliggjorte forskrifter, slettes fingeraftryk først, når den registrerede fylder 80 år, og fingeraftryk slettes ikke i forbindelse med en frifindelse eller påtaleopgivelse. Også i forhold til celleprøver og fingeraftryk gælder, at de kan opbevares uafhængigt af, om der er tale om en celleprøve eller fingeraftryk, der stammer fra en dømt person eller en sigtet, men senere frifunden person (eller hvor påtalen er opgivet).

På denne baggrund og i lyset af Menneskerettighedsdomstolens generelle bemærkninger om adgangen til opbevaring af dna-profiler, celleprøver og fingeraftryk er det Justitsministeriets vurdering, at der bør tages skridt til at ændre reglerne om opbevaring af dna-profiler, således at disse slettes efter en nærmere angiven periode efter en frifindelse eller påtaleopgivelse. Det er endvidere Justitsministeriets vurdering, at der bør indføres nærmere regler om adgangen til opbevaring af celleprøver og fingeraftryk, herunder med tilsvarende regler om, at disse ikke kan opbevares efter en nærmere angiven periode efter en frifindelse eller påtaleopgivelse.

Justitsministeriet vil i samarbejde med bl.a. Rigspolitiet overveje den nærmere udformning af sådanne regler med henblik på at fremsætte et lovforslag herom i næste folketingssamling.